

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 3
кафедри педагогіки початкового навчання

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів та студентів педагогічного факультету

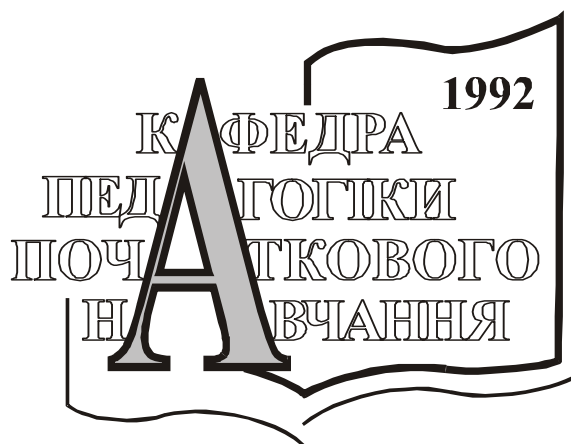

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Вісник № 3
кафедри педагогіки початкового навчання

Професійний розвиток педагога

Збірник наукових праць
викладачів та студентів педагогічного факультету

РІВНЕ 2011

УДК 37:371:372:373:374:376:379

Вісник кафедри педагогіки початкового навчання. - № 3. – Рівне: РДГУ, 2011.- 123с.

Упорядник: Тетяна Євстафіївна Колупаєва, кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкового навчання Рівненського державного гуманітарного університету

Рецензент: Пальчевський Степан Сергійович доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної, соціальної педагогіки та акмеології Рівненського державного гуманітарного університету

Комп'ютерний набір та верстка: Ваколюк А.М., Соловей Л.М.

У збірнику подаються статті, повідомлення, тези викладачів, студентів, аспірантів кафедри педагогіки початкового навчання та вчителів шкіл. Представлена тематика розроблена з урахуванням сучасного вітчизняного та зарубіжного педагогічного досвіду, досягнень педагогічної та психологічної науки. Матеріали збірника були представлені на науково-педагогічному семінарі, "Сучасний вчитель початкових класів: вимір часу", проведеного кафедрою педагогіки початкового навчання за участі вчителів шкіл, завучів, представників міського управління освітою та звітній науково-практичній конференції викладачів та студентів РДГУ у 2011 році. Матеріали збірника розраховані на викладачів, студентів психолого-педагогічних спеціальностей.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії.

Рекомендовано до друку рішенням кафедри педагогіки початкового навчання протокол № 10 від 14 квітня 2011 р.

*Гудовсек О.А.,
викладач кафедри педагогіки
початкового навчання РДГУ*

Становлення і розвиток естетичного виховання учнів у позашкільних закладах України (1954–1991 рр.)

Сучасне відродження української нації супроводжується зростанням інтересу до культурних витоків народу, до подальшого розвитку естетичної культури молоді на основі переосмислення змісту виховної роботи в освітніх закладах, і, зокрема, у позашкільних навчальних закладах.

Закон України „Про освіту”, Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті, Закон України „Про позашкільну освіту”, „Концепція позашкільної освіти і виховання”, „Концепція естетичного виховання учнівської молоді в умовах відродження української національної культури”, Національна державна комплексна програма естетичного виховання одним із головних освітньо-виховних завдань визначили формування всебічно розвиненої особистості. Важливою складовою цього процесу є естетичне виховання, спрямоване на залучення молодого покоління до скарбниць духовної й художньої культури, до світу моральних цінностей завдяки формуванню естетичних понять, смаків, ідеалів. Воно розвиває творчі здібності особистості та тісно пов'язане з культурним життям суспільства.

У загальній системі всебічного розвитку особистості естетичне виховання у позашкільних закладах займає важливе місце, вирішуючи, насамперед, завдання формування естетичного ставлення до життя, до праці, до природи, до мистецтва; виховання здатності розуміти і сприймати прекрасне в діяльності і мистецтві; вироблення загальноприйнятих норм поведінки та загальнолюдських якостей. Тобто, естетичне виховання, з одного боку, сприяє відродженню культурних традицій, а з іншого – забезпечує розвиток загальної культури підрастаючого покоління і посилює інтерес до мистецьких творів, до національних звичаїв і обрядів.

Здійснений аналіз досліджень із проблеми естетичного виховання та позашкільної освіти свідчить, що естетичне виховання у позашкільних закладах як окрема наукова проблема в обраних нами хронологічних межах не вивчалось, в історико-педагогічній науці на сьогодні немає цілісного й системного дослідження, де висвітлювався б розвиток естетичного виховання учнів у позашкільних закладах. Що і зумовило вибір нами теми дослідження.

Метою естетичного виховання є формування гармонійно розвиненої особистості з високим національно-культурним потенціалом, розвиненим почуттям прекрасного, уставленим естетичним смаком.

Важливе значення в цьому процесі відіграють позашкільні заклади освіти – це загальнодоступні навчально-виховні об'єднання, які надають дітям і молоді знання, формують вміння та навички за інтересами, забезпечують потреби особистості у творчій самореалізації тощо [1].

Нині в Україні діє 1457 позашкільних навчальних закладів системи Міністерства освіти і науки України, які поділяються на комплексні та профільні навчальні заклади [4]. Комплексні заклади організують навчально-виховну роботу з дітьми та учнівської молоддю за різними напрямками позашкільної освіти. Щодо художньо-естетичного напрямку, то до комплексних закладів віднесено: Палаці дітей та молоді, Будинки школяра, Будинки, клуби творчості дітей та молоді, Палаці учнівської молоді, Центри дитячої творчості, клуби художньої творчості дітей, юнацтва й молоді та інші. Профільні позашкільні навчальні заклади, у свою чергу, організують навчально-виховну роботу за одним напрямком позашкільної діяльності. До профільних позашкільних навчальних закладів художньо-естетичного спрямування віднесено: центри художньо-естетичної творчості, початкові спеціальні мистецькі навчальні заклади (школи естетичного виховання: художні школи, музичні школи, театральні школи, хореографічні школи; мистецькі школи тощо), дитячо-юнацькі картинні галереї, дитячі театри, дитячо-юнацькі студії (хорові студії, театральні студії, музичні студії, фольклорні студії тощо), школи мистецтв [3].

Аналіз генези становлення естетичного виховання в позашкільних закладах художньо-естетичного спрямування в Україні засвідчив, що зародження навчальних закладів художньо-естетичного спрямування датується XVI ст., коли на території Запорізької Січі почали створюватись школи вокальної музики та церковного співу, які вважаються першими прообразами сучасних музичних шкіл та шкіл естетичного виховання. У XVII – початку XX ст. в Україні естетичне виховання дітей здійснювали заклади освіти, які частково можна віднести до позашкільних закладів у сучасному їх розумінні: Глухівська музична (співоча) школа (1738 р.), Харківська співоча школа (1803 р.), Кам'янець-Подільська художня школа-інтернат для сільських дітей (1905 р.) та ін. [2].

Вагомий внесок у розвиток естетичного виховання учнів й позашкільних закладів на початку XX ст. здійснили просвітницькі організації, педагогічні товариства, при яких створювались комісії з позашкільної освіти, що займалися організацією гуртків для дітей та учнівської молоді з метою розвитку творчих здібностей і вдосконалення їхніх естетичних якостей (у подальшому гуртки планувалося реорганізувати у „будинки для юних”); організацією екскурсій, відвідуванням дітьми театральних вистав, концертів; публікацією періодичної преси для дітей.

Новий період розвитку позашкільної освіти пов'язаний зі встановленням Радянської влади в Україні, коли естетичне виховання дітей було започатковано як в межах спеціально створених позашкільних закладів освіти (дитячих клубах, дитячих майданчиках, дитячих театрах, бібліотеках), так і в закладах соціального виховання дітей (дитячих будинках, дитячих містечках, комунах, колоніях для дітей-сиріт, напівінтернатах, денних дитячих будинках, літніх колоніях та ін.), які поряд з усуненням бездоглядності та безпритульності одним із головних завдань визначали естетичний розвиток дітей.

У 30 рр. ХХ століття в Україні було створено позашкільні заклади нового типу – Палаці піонерів та жовтенят (аналогів яких не було в жодній країні світу), Будинки піонерів (відкривалися на базі окремих клубів піонерів), Будинки художнього виховання, художні студії. В Палацах і Будинках піонерів та жовтенят створювались художні відділи, які об'єднували навколо себе талановитих дітей у галузі мистецтва. Будинки художнього виховання організовувалися з метою керування художньо-естетичним вихованням дітей шкільного віку.

На початку 50-х рр. ХХ ст. в Україні відповідно до Постанови Ради Міністрів СРСР 1952 р. „Про впорядкування мережі, затвердження типових штатів і встановлення посадових окладів працівникам позашкільних закладів міністерств освіти союзних республік” діяла розгалужена мережа позашкільних закладів, що здійснювали естетичне виховання дітей та учнівської молоді. Мережа включала багатопрофільні позашкільні заклади (Палаці, Будинки піонерів та жовтенят, дитячі клуби, майданчики) та спеціалізовані позашкільні заклади (Будинки художнього виховання молоді, дитячі театри, кінотеатри, дитячі бібліотеки, музичні, художні школи, музеї, будинки художньої творчості та ін.). Це вимагало від уряду систематизації таких закладів освіти, визначення їх статусу.

В 1954–1968 рр. відбулося остаточне становлення державної системи позашкільного виховання; прийняття урядових нормативних документів: „Положення про позашкільні установи Міністерства освіти УРСР” (1954 р.), Закону „Про зміцнення зв'язку школи з життям і про подальший розвиток системи народної освіти в СРСР” (1958 р.), Постанови „Про заходи по поліпшенню роботи установ культури і освіти в справі естетичного виховання дітей та молоді” (1958 р.), які сприяли розвитку мережі закладів позашкільної освіти (1954 р. – 646 заклади; 1968 р. – 1180 заклади).

Система позашкільної освіти розвивалась як міжвідомча та міжгалузева, тобто частина позашкільних закладів підпорядковувалась Міністерству освіти УРСР (Палаці піонерів, Будинки піонерів, Клуби любителів мистецтв), частина – Міністерству культури УРСР (музичні, художні, хореографічні школи, дитячі театри, театри юного глядача, дитячі кінотеатри, дитячі бібліотеки), частина – профспілковим організаціям (будинки культури для дітей, дитячі клуби, піонерські табори). Проведений аналіз свідчить, що найбільш поширеними в позашкільних закладах були гуртки естетичного спрямування (72 % від загальної кількості).

Робота гуртків естетичного спрямування здійснювалась відповідно до програм, розроблених Інститутом художнього виховання АПН РРФСР та Центральним будинком художнього виховання СРСР, затверджених Міністерством освіти СРСР, Міністерством освіти РРФСР та Міністерством освіти Української РСР у 1951–1954 рр.

На допомогу керівникам гуртків розроблялися методичні посібники, листи, рекомендації, якими чітко регламентувалась організація навчально-виховного процесу з естетичного виховання у позашкільних закладах. Характерною тенденцією першого етапу дослідження визначається постійний пошук нових форм та методів роботи з естетичного виховання в закладах позашкільної освіти. Водночас спостерігається надмірне захоплення масовими заходами (святами, фестивалями, концертами, олімпіадами, творчими звітами художніх колективів та ін.), які проводилися зі значним розмахом.

Здійснений аналіз дав змогу стверджувати, що в Україні на кінець 1968 р. практично було створено ефективну систему естетичного виховання дітей та учнівської молоді.

В 1968–1984 рр. спостерігався перегляд основних нормативних документів у галузі освіти; затвердження нової номенклатури дитячих позашкільних закладів Міністерства освіти СРСР; вдосконалення навчальних програм та Типового положення позашкільних закладів; тенденція до скорочення будівництва Палаців та Будинків піонерів; збільшення мережі інших позашкільних закладів естетичного спрямування (зокрема, кількість музичних та художніх шкіл виросла в 2,5 рази); відкриття нових закладів, які охоплювали гуртковою роботою значну кількість дітей за межами школи: школи-мистецтв, хорові студії.

Всі гуртки естетичного спрямування в позашкільних закладах були об'єднані в колективи художньо-естетичного виховання дітей та учнівської молоді, серед яких окремо (як у кількісному, так і в якісному відношенні) виділялись гуртки художньої самодіяльності, зміст і форми роботи яких були спрямовані на залучення учнівської молоді до сфери театрального, музично-хорового, хореографічного, образотворчого та інших видів мистецтва. За наявними даними в ЦДАВО України кількість гуртків художньої самодіяльності станом на 1972 р становила 5089, а у 1984 р. у позашкільних закладах УРСР їх налічувалось вже 13665.

Здійснений аналіз архівних документів ЦДАВО України, планово-статистичних збірників Міністерства народної освіти України та інших міністерств та відомств, які забезпечували діяльність позашкільних закладів у досліджуваній період у межах своїх повноважень, виявив випадки невідповідності кількості закладів позашкільної освіти, гуртків та дітей, котрі їх відвідували. Прослідковано тенденцію до завищення цих даних в офіційних державних документах (в середньому на 30 – 33 %), що було характерним для партійно-урядового керівництва освітою в цей досліджуваній період.

Наступна тенденція розвитку системи естетичного виховання у позашкільних закладах різних типів полягає в тому, що у закладах позашкільної освіти досліджуваного етапу, крім традиційних форм роботи (гуртки, студії, клуби, творчі об'єднання художньо-естетичного спрямування, свята, художні конкурси, тижні мистецтва, зустрічі з дітьми мистецтва), було започатковано нові форми роботи з дітьми: дитячі картинні галереї, дитячі кіностудії, марш-паради революційної, піонерської, комсомольської молодіжної пісні.

Аналіз довідок відділу позашкільного виховання, що надходили до Ради Міністрів УРСР, а також інформації Міністерства освіти УРСР та Облвно про стан позашкільної роботи в різних областях республіки досліджуваного періоду дає підстави стверджувати, що естетичне виховання дітей та учнівської молоді в позашкільних закладах не відповідало потребам й інтересам дітей, їхніх батьків та вимогам суспільства в цілому. Причинами такого стану була слабка навчально-матеріальна база переважної більшості позашкільних закладів, у яких не вистачало необхідного кількісного й якісного навчального приладдя (музичних інструментів, альбомів репродукцій, демонстраційних таблиць, мольбертів тощо); недостатне забезпечення кваліфікованими кадрами; робота в художніх гуртках проводилась епізодично, нею була охоплена незначна кількість дітей; практикувалось створення дитячих художніх колективів лише напередодні оглядів художньої самодіяльності чи великих радянських свят тощо.

В 1984–1991 рр. розвиток естетичного виховання дітей та учнівської молоді у позашкільних закладах України визначався суспільно-політичним ходом розвитку СРСР й, відповідно, союзних республік, явищами перебудови та гласності. У ці роки спостерігається прийняття постанов („Про основні напрями реформи загальноосвітньої і професійної школи” (1984 р.), „Про заходи з розширення будівництва та зміцненню матеріально-технічної бази районних Будинків культури та клубів в сільській місцевості” (1986 р.), які проголошували реформування освітньої галузі, публічне обговорення в пресі проблем, що виникали в закладах позашкільної освіти художньо-естетичного спрямування, а саме: слабе матеріально-технічне та навчально-методичне забезпечення, недостатня кількість таких закладів, закриття позашкільних закладів в сільській місцевості, впровадження неефективних форм роботи з дітьми та учнівською молоддю тощо.

Виявлено, що знову актуалізувалась проблема класифікації позашкільних закладів: питання обговорювалось на симпозіумах (Міжнародний симпозіум з питань підготовки фахівців для позашкільної наукової роботи з молоддю (Мінськ, 1985 р.), нарадах керівників управлінь та відділів позашкільних закладів (Всесоюзна нарада керівників управлінь, відділів та завідуючих методичними кабінетами позакласної та позашкільної роботи Міністерства освіти союзних республік (Мінськ, 1986 р.)); в працях науковців і педагогів досліджуваного періоду. Це вимагало вдосконалення діючої мережі позашкільних закладів. Відповідно, номенклатура позашкільних закладів, прийнята в 1986 р., порівняно з попередньою (1975 р.), передбачала більшу кількість закладів позашкільної освіти, що здійснювали естетичне виховання дітей. До її складу було включено: школи мистецтв, музичні, хорові, хореографічні студії, Дитячі будинки культури, кімнати школяра, дитячі клуби, що були створенні у ці роки профспілковими організаціями та іншими установами.

Аналіз архівних матеріалів дав змогу стверджувати, що для досліджуваного періоду характерним також було створення нових закладів позашкільної освіти, таких як: школи-комплекси естетичного виховання та центри естетичного виховання дітей та учнівської молоді. Такі заклади позашкільної освіти мали сприяти більш ефективному вирішенню завдань естетичного виховання дітей, особливо в сільській місцевості, де не вистачало безпосередньо закладів позашкільної освіти.

Виявлено, що серед нових форм естетичного виховання в позашкільних закладах освіти, які виділено й охарактеризовано в розділі, особливою популярністю серед дітей (особливо старшокласників) та їхніх батьків користувались дні відкритих дверей у майстернях художників, митців, артистів; олімпіади мистецтв; з'їзди дитячих активів позашкільних та шкільних кінотеатрів; конкурси професійної майстерності; конкурси малюнку на асфальті; дискотеки, дисколекторії, дискотеатри; організація конференцій, семінарів з естетичного виховання дітей; організація дитячих фольклорних колективів.

Негативними тенденціями розвитку позашкільних закладів на цьому етапі визначено: їх залежність від урядової політики; зменшення фінансового забезпечення; відставання змісту навчальних програм гуртків позашкільних закладів від реального життя; нестача кваліфікованих спеціалістів для роботи в гуртках естетичного спрямування цих закладів; скорочення дитячих кінотеатрів, театрів; завищення даних щодо кількості позашкільних закладів та дітей, які їх відвідували в офіційних державних документах (зокрема, в планово-статистичних збірниках); впровадження неефективних форм виховної роботи (піонерські зльоти, комсомольські збори.). Це зумовлювало необхідність перегляду на практиці нових підходів до організації змісту позашкільної освіти та забезпечення її якісного рівня.

Література

1. Закон України „Про позашкільну освіту” // Урядовий кур'єр. – 2000. – 9 серпня. – С.1–8.
2. Майбурова К. Глухівська школа півчих XVIII ст.. та її роль у розвитку музичної освіти й професіоналізму на Україні і в Росії // Українське музикознавство. – 1971. – №6.
3. Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 трав. 2001 р. № 433 // Освіта України: Нормат.–прав. док. – К.: Міленіум, 2001. – С. 251–263.

4. Статистичні дані Міністерства освіти та науки України про позашкільні установи – [електронний ресурс] – // <http://www.mon.gov.ua/main.php?query=education/pozashkilna/stat>.

Колушасва Т.Є.,
кандидат педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки
початкового навчання РДГУ

Вплив професійних педагогічних вмінь викладачів на результативність навчання студентів

Формування майбутнього педагога у вищій школі є значущим як для розвитку суспільства в цілому, так і для розвитку кожного конкретного студента, майбутнього фахівця. У загальному процесі становлення особистості цей період у житті людини має важливе значення як завершальний етап освіти та основна стадія спеціалізації (професіоналізації), момент "старту" діяльності, засвоєння соціальних функцій та ролей". Зростання функцій вчителя початкових класів потребує підвищення якості навчання у ВНЗ, постійного самовдосконалення студента, формування в нього таких професійних та особистісних рис, які дозволять у майбутньому здійснювати фахову діяльність. Тому головне завдання всіх студентів неперервної педагогічної освіти – не тільки передавання нагромаджених під час навчання у ВНЗ знань, умінь та навичок, цінностей, скільки розвиток здібностей самостійно діяти, приймати рішення в умовах динамічного розвитку професійного середовища.

Прослуханий на лекціях і обговорений на семінарах теоретичний матеріал з педагогічних дисциплін часто виявляється інформацією, яку майбутній спеціаліст не може реалізувати в практичній діяльності вчителя початкових класів, оскільки розглядає його поза контекстом своєї майбутньої професійної діяльності. Тому за браком розвинутої практики використання знань, умінь, навичок як засобу регуляції адекватних дій у традиційному навчанні випускник вузу, наприклад, змушений витратити на адаптацію до умов реальної практичної діяльності (предметну адаптацію) не менше 3-5 років. Отже, моделювання професійно важливих якостей майбутнього спеціаліста і їх формування в ході реалізації професійної освіти набуває особливої актуальності, оскільки створює можливості цілеспрямованого впливу на умови реалізації пізнавальної діяльності у навчально-виховному процесі з урахуванням особливостей психічної активності студентів, специфіки змісту навчального матеріалу та закономірностей розгортання процесу навчання.

Актуальні проблеми сучасної вищої школи вимагають піднесення ролі викладача, педагога, що передає свої знання, досвід, духовні цінності. Тип викладача-інформатора, ретранслятора інформації відходить у минуле. Викладач повинен бути особистістю, здатною зацікавити студентів, професіоналом високого рівня, котрий володіє знаннями про новітні досягнення психолого-педагогічних наук, методами самостійного здобуття й застосування нових знань, передовим педагогічним мисленням, моделює навчальні технології відповідно до цілей освіти.

За всієї різноманітності й складності інноваційних підходів у педагогічній освіті головними суб'єктами навчального процесу залишається викладач і студент та їхня взаємодія.

Ефективність впровадження всіх інновацій визначається головним чином педагогічною майстерністю викладача, яка стає однією з найважливіших конкурентних переваг навчального закладу. Роль викладача у підготовці майбутнього вчителя початкових класів неможливо переоцінити. Це не тільки ретрансляція готових знань, скільки формування світогляду і життєвої позиції активних, грамотних, компетентних фахівців, спеціалістів, які причетні до виховання підростаючого покоління.

Сучасні підходи в освіті характеризуються варіативністю як у змісті, так і в технологіях навчального процесу. Це потребує від викладача гнучкості, творчості, високого рівня педагогічної майстерності. Педагогічна майстерність викладача – це вищий рівень досконалості педагогічної діяльності, що виявляється в реалізації наперед запланованих цілей, відповідній організації навчального процесу і вирішенні педагогічних завдань. Вона передусім пов'язана з особистістю викладача і характеризується наявністю цілого комплексу якостей, що забезпечують високий рівень організації професійної діяльності. До складових професійної майстерності викладача відносять професійну компетентність (знання предмета, методики викладання, педагогіки і психології), педагогічні здібності, педагогічну техніку, які забезпечують швидкість самовдосконалення за умови гуманістичної спрямованості всієї системи діяльності, котра передбачає, що студент є суб'єктом професійного самовизначення, наділений правом вибору, самосвідомістю, неповторною індивідуальністю, активним суб'єктом діяльності, який засвоює суспільний досвід, реалізує свою власну сутність через виконання тієї чи іншої ролі та володіє здатністю до цілепокладання. Педагогічні здібності при цьому визначаються як "... індивідуальні, усталені властивості особистості, які полягають у специфічній чутливості до об'єкта, засобів діяльності та у створенні найбільш продуктивних способів досягнення в ній шуканих результатів" (В.Ц. Абрамян).

Саме педагогічна майстерність викладача є необхідною умовою реалізації інновацій та інтенсивних навчальних технологій.

ЗМІСТ

Передмова		3
Боровець О.В.	Реалізація діалогічного підходу у дидактичному процесі початкової школи.....	4
Бричок Б.П.	Логічна культура педагога.....	7
Бричок С.Б.	Вивчення персоналій у курсі «Історія педагогіки :інноваційні підходи».....	9
Веремчук А.П.	Етика викладача вищої школи.....	12
Ганжа М.В.	Естетичне виховання засобами дизайну в історико-педагогічному вимірі.....	13
Гудовсек О.А.	Становлення і розвиток естетичного виховання учнів у позашкільних закладах України (1954–1991 рр.).....	18
Колупасва Т.Є.	Вплив професійних педагогічних вмінь викладачів на результативність навчання студентів.....	21
Міщеня О.М.	Психолого-педагогічні особливості молодших школярів як підгрунтя формування почуття відповідальності.....	23
Перець О.М.	Тренінг як ефективний засіб формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.....	26
Усач Л. В.	Національно зорієнтований навчально-виховний процес у початковій школі як цілісна система.....	29
Шагай Н.М.	Діагностика моральної вихованості молодших школярів.....	32
Шевців З.М.	Соціально-педагогічна компетентність вчителя початкових класів.....	35
Шурин О.І.	Емпатійність як важлива особистісна якість сучасного вчителя початкових класів....	37
Яковичина Т.В.	Підготовка студентів до педагогічної творчості.....	40
Брега Н. І.	Шляхи та методи соціалізації молодшого школяра.....	43
Грибчук С.М.	Історична зумовленість діяльності вчителя початкових класів.....	44
Лапчук В.Б.	Формування особистості вчителя в сучасному освітньому процесі.....	45
Мосійчук Г. А.	Вчитель початкових класів в історичному вимірі.....	47
Приходько Л.М.	Сучасний вчитель. Вчитель сучасності.....	49
Федорчук І. В.	Організація навчальної діяльності молодших школярів шляхом впровадження інтерактивних технологій.....	50
Шута Н.І.	Компетентнісний підхід до підготовки вчителів початкових класів.....	52
Артемчук С.	Статеве виховання школярів у вітчизняній педагогічній теорії та практиці 20 - 30рр. XX ст.....	53
Бірюкова Н.	Розвиток шкільної музичної освіти на Волині (кін.ХІХ - поч.ХХ ст.).....	57
Бондарчук А.	Особливості діяльності Київських вищих жіночих курсів.....	59
Василинка І.	Технологічний підхід у підготовці вчителя: концептуальні засади.....	63
Долід О.	Формування духовних цінностей студентів вищих навчальних закладів.....	65
Дуфанець З.	Умови оптимізації самостійної роботи студентів.....	68
Дячок В.	Становлення дидактики початкової школи в Україні наприкінці ХІХ – початку ХХ століття.....	71
Євфимець І.	Історія релігійного виховання.....	73
Капітула Т.	Зміст освіти і його категорії.....	75
Козак О.	П.Драгоманов про європейські орієнтації української освіти.....	76
Кривошина Н.М.	Антропологізм як чинник гуманізації освіти.....	80
Крикун Ю.	Педагогічні погляди Б.Д. Грінченка.....	82
Куйбіда Л.	Процеси модернізації сучасної педагогічної освіти в Україні.....	84
Куртова К.	Педагогічна діяльність Спиридона Черкасенка.....	86
Кушнір О.	Формування громадянської компетентності майбутніх вчителів як теоретична проблема.....	88
Лехкобит В.	Особливості реформування шкільної освіти в Україні у ХХ столітті.....	92
Литвинюк О.	П.Наторп паро суспільне виховання.....	94
Лук'янович В.	Мета виховання ХХІ століття: проблеми та перспективи.....	96
Наумова І.	Діяльність козацьких шкіл в Україні в 16-18ст.....	97
Петрук О.	Формування етнокультурної компетентності у майбутнього вчителя початкових класів.....	100
Підгайна І.	Інноваційні технології навчання в системі вищої педагогічної освіти.....	104
Постой К.В.	Пізнавальна активність студентів як психолого-педагогічна проблема.....	105
Рачок І.В.	Дидактична адаптація студента-першокурсника як проблема педагогіки.....	107
Романик М.	Сучасна педагогічна думка України: джерела формування.....	108
Тимошук М.	Педагогічна адаптація дитини до шкільного навчання.....	112
Хімич О.	Виховання у молодших школярів шанобливого ставлення до людей.....	115
Христьянович Г.	Василь Помагайба про роботу вчителя сільської малокомплектної школи.....	117
Цибульська Л.	Педагогічний успіх Олександра Антоновича Захаренка.....	118
Шеменюка О.	Професійна підготовка студентів педагогічних вузів до виховної роботи.....	121
Юськова Т.	Вплив оцінки вчителя на емоційний стан учня.....	123
Ярошик І.	Особливості навчального процесу в Київському Фребелівському педагогічному інституті.....	126